

---

## Ateliere și producția de fibule de tip „sarmatic” (Almgren grupa VII, seria I)<sup>1</sup>

---

Sorin COCIȘ,  
Vitalie BÂRCĂ

**Cuvinte cheie:** ateliere, fibule, bronz, tipare, piese în curs de prelucrare.

**Keywords:** workshop, brooches, bronze, moulds, half-finished.

Fibulele, categorie specială în cadrul pieselor de podoabă și vestimentație, dar nu numai, sunt unele din cele mai de preț artefacte în diverse zone etno-culturale din antichitate. Ele au atât un rol funcțional, cât și unul decorativ, fiind produse utilizate frecvent în schimburile culturale dintre populațiile din diferite regiuni. De asemenea, ele oferă multiple informații despre anumite aspecte ale vieții economice și sociale, modă, aspecte etnice și constituie elemente de datare cu ajutorul cărora pot fi încadrate cronologic mult mai exact o serie întreagă de alte categorii de artefacte care au o datare mai largă sau pentru care criteriile cronologice nu sunt foarte sigure. În sfârșit, trebuie menționat că fibulele sunt artefacte de serie care reflectă un anumit grad de structuralizare economică și socială.

Realizarea respectivelor piese de podoabă și vestimentație necesită cunoașterea de procedee tehnice variate, cu atât mai mult, cu cât, artizanii au produs astfel de artefacte din diferite metale.

Publicarea în literatura de specialitate din ultimii ani a unor noi fibule de tip „sarmatic”, tipare în care acestea erau turnate, dar și a unui atelier în care au fost produse astfel de fibule, ne oferă astăzi posibilitatea de a aduce noi contribuții privitoare la atelierele și producția acestor fibule<sup>2</sup>.

Fibulele de acest tip au sistemul de închidere prin resort format din 8-40 spire dispuse simplu dublu sau triplu. Coarda poate fi interioară sau exterioră. Corpul fibulei este puternic curbat. Pe suprafața corpului se găsesc una sau două nervuri mediane iar la locul de întâlnire cu piciorul există de obicei o mică gătuire. Ca ornamente remarcăm sistemul de perlare realizat fie prin granulare fie ornamentarea cu un fir crestat care dau aspectul de perlare. Capul fibulei este înglobat în partea terminală a corpului și se termină uneori cu un buton proeminent care la unele din variante se aplatizează, (fiind redat mai mult schematic) ajungând chiar să se unească (prin turnare) cu suportul. Suportul de prindere al resortului poate avea unu două sau trei orificii în funcție de tipul de resort simplu, dublu sau triplu. Piciorul este scurt sau lung, poate fi fațetat și se termină de cele mai multe ori într-un buton. Portagrafa este dreptunghiulară, scurtă sau lungă, paralelă sau oblică în raport cu piciorul. Sunt executate din două elemente, respectiv fibula propriu-zisă dintr-o bucată de metal, iar resortul separat. Metalul folosit fiind în cele mai multe cazuri bronzul, iar într-o anumită etapă apar și piese de argint, sau în mod excepțional sunt executate din fier.

---

1 Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului „*Roman versus barbarian identity – the phenom enology of acculturation. The case of Roman Dacia and the adjacent barbarian world*”, finanțat de Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS). Varianta în limba engleză a acestui studiu va apărea în revista *Dacia* N. S., LVII, 2013.

2 Mulțumim și pe această cale colegilor dr. Al. Popa (Römisch-Germanische Kommission. Deutsche Archäologische Institut, Frankfurt am Main), dr. B. Komoroczi, (Institutul de Arheologie și Etnografie, Brno), dr. Halina Dobrzańska, (Institutul de Arheologie și Etnologie, Kraków), dr. B. Magomedov (Institutul de Arheologie, Kiev) pentru bibliografia semnalată, precum și pentru posibilitatea de a studia unele din aceste piese.

Sorin COCIȘ, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, e-mail: scocis@yahoo.com

Vitalie BÂRCĂ, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, e-mail: vitalie\_barca@yahoo.com